

Interieur uit de kerk van de H. Dominicus te Tiel

Inleiding

Als je een rooms-katholiek kerkgebouw binnenloopt is er veel te zien: beelden, glas-in-loodramen, vaandels, kruisen, kaarsen, een kruiswegstatie, een priesterkoor en allerlei voorwerpen die tijdens de eredienst worden gebruikt. Al die voorwerpen vertellen hun eigen verhaal. Oudere katholieken kregen deze verhalen met de paplepel ingegoten. Deze verhalen zijn niet alleen folklore, ze maken ook deel uit van het dagelijks leven. Wie bidt er niet tot de heilige Antonius als hij iets kwijt is (en het daarna ook echt terugvindt). Of wie herinnert zich niet de door pech achtervolgde bouw van de metro in Amsterdam. Sinds de tijd dat de tunnelwerken onder bescherming van de heilige Barbara staan, gaat het goed. Bijgeloof? De tunnelbouwers voelen zich in ieder geval gesterkt en het werk loopt voorspoedig.

Hier kunt u (opnieuw) kennis maken met de rijke verhalencultuur van de rooms-katholieke traditie.

De teksten en foto's zijn van Wil de Bont, Piet van den Ende en Ed van de Moosdijk

H. Dominicuskerk te Tiel

Beeld van de heilige Dominicus (1170 – 1221)

Beschermheilige van de katholieke kerkgemeenschap van Tiel.

Maker: beeldhouwer Peter Roovers (1902 – 1993)

Materiaal: eikenhout

Gemaakt in het midden van de twintigste eeuw.

Plaats: vooraan links in de kerk, tussen altaar en tabernakel

Feestdag: 8 augustus (de dag van zijn overlijden. Dan wordt je herboren in de hemel)

Beschrijving: Het beeld is 148 cm hoog. Dominicus (1170 – 1221) is gekleed in het habijt van zijn orde, de dominicanen. Hij draagt in de linkerhand een opengeslagen boek. Met zijn rechterhand wijst hij hiernaar. Omdat de meeste mensen vroeger niet konden lezen en schrijven, herkenden ze een beeld aan de voorwerpen er om heen. Boek en habijt samen zeggen ons dat Dominicus de orde van de dominicanen heeft gesticht en dat hij preekte vanuit een grondige kennis van de Bijbel.

Begin 13^e eeuw was er veel kritiek op de rijkdom van de kerk en het lage opleidingsniveau van de meeste priesters. Daarom stichtte

Dominicus in 1215 in Prouille bij Toulouse een klooster voor nonnen en een gemeenschap van goed opgeleide priesters die zich tot armoede verplichtten. Hij gaf zijn volgelingen – de dominicanen – de opdracht door studie goed te preken voor arme en toen ongeletterde mensen. Zo konden deze Predikheren de diepe inzichten van het katholieke geloof vertalen naar de alledaagse wereld van gewone mensen. De dominicanen zijn uitgegroeid tot een van de meest verspreide en invloedrijke kloosterorden. Dominicus is begraven in de San Domenicobasiliek in Bologna, dat een bekend bedevaartsoord is geworden. Hij is in 1234 heilig verklaard.

Meer info:

- www.katholiek.nl; onderaan pagina kolom naar 'Rooms-katholiek, dan 'heiligen' en 'op naam' dan 'Dominicus'.
- Uitgebreide Engelstalige site: www.catholic.org dan 'saints' dan 'D' en 'St.Dominic'.
- www.suitbertusparochie.nl dan onder 'geloofsgemeenschappen' Tiel dan 'interieur kerk'.

Opdracht van de Heer

Ook bekend als **Maria Lichtmis**

Maker: de Tielenaar Johan Ponsioen (1900 – 1969)

Materiaal: glas-in-lood-raam

Gemaakt in: bij ons niet bekend

Plaats: doopkapel achter in de Kerk

Feestdag: 2 februari

Beschrijving: Op het glasraam zien we een geknielde Maria die haar kind Jezus aan de profeet Simeon laat zien. Achter Simeon staat de profetes Hanna. Jezus houdt zijn armpjes wijd gespreid. Naast Jezus staat de timmerman Jozef met een grote hamer.

In de tijd van Jezus zagen de Joden elke geboorte als een wonder van God. Je kreeg je kind van Hem in bruikleen. Om God daarvoor te danken droegen (presenteerden) ze na 40 dagen hun eerstgeboren zoon op aan God. De ouders brachten in de tempel van Jeruzalem een dankoffer en beloofden hun kind volgens de geboden van God op te voeden. Toen Maria en

Jozef Jezus naar de tempel brachten, herkenden Simeon en Hanna Jezus als de verlosser. Je kunt het verhaal lezen in Lucas 2, 22 – 40. Wat Simeon toen zei, hoort nog steeds bij het dagelijkse getijdengebed: “Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd. Want met eigen ogen heb ik de redding gezien die u bewerkt hebt ten overstaan van alle volken: een licht dat geopenbaard wordt aan de heidenen en dat tot eer strekt van Israël, uw volk.”

Het feest van de Opdracht van de Heer ontstond in de vierde eeuw in Jeruzalem. In de vijfde eeuw kwam er een lichtprocessie bij. Zo lieten de mensen zien dat voor hen Jezus het Licht is dat voor alle volkeren straalt. En door het lopen in een processie lieten ze zien dat ze onderweg waren naar het Licht van Christus. Vandaar de Naam Maria Lichtmis.

Het feest van de Opdracht van de Heer / Maria Lichtmis is één van de acht lotsdagen. De mensen geloofden dat het weer op een lotsdag voorspelde hoe het weer zou zijn in de tijd erna. De ervaring over het weer na die lotsdagen is bewaard gebleven in weerspreuken. Bijvoorbeeld: Lichtmis helder en klaar, twee winters in een jaar.

Meer info:

www.heiligen.net, dan op ‘heiligen’, dan op ‘2 februari’

www.katholiek.nl, dan op ‘encyclopedie’, dan op ‘o’, dan op ‘Opdracht van de Heer’

www.suitbertusparochie.nl dan op ‘geloofsgemeenschappen’, dan ‘Tiel’, dan ‘interieur kerk’.

Beeld van de H. Thomas van Aquino (1225 – 1274)

Kerkleraar uit de Orde der Dominicanen

Maker: beeldhouwer Peter Rovers (1902 – 1993)

Materiaal: eikenhout

Gemaakt in: de jaren '40

Plaats: tegen de voorste pilaar links.

Feestdag: 28 januari

Beschrijving

Het beeld is 100 cm hoog. De H. Thomas is hier gekleed in het habijt van de dominicanen. Hij houdt zijn rechterhand naar voren, met de duim en wijsvinger tegen elkaar. Zijn linkerhand rust op het achterhoofd van een biddend kind. Dit vertelt ons dat hij hier is afgebeeld als de beschermheilige van de studieuizen.

De H. Thomas is een beroemde theoloog. Als katholieke denker heeft hij de geloofswaarheden op een meesterlijke manier met het verstand inzichtelijk gemaakt. Zijn beroemdste werk is de 'Summa Theologia'. Het is een soort encyclopedie waarin hij allerlei vragen kritisch beantwoordde met argumenten voor en tegen. Daarbij had hij een scherp oog voor wat je wel en niet over God kon zeggen. Hierbij steunde hij als een van de eersten in West Europa op de denkers uit de Romeinse en Griekse Oudheid, zoals Plato en Aristoteles. Zijn inzichten en

manier van denken zijn eeuwenlang toonaangevend geweest in de katholieke theologie. Daardoor is hij een voorloper geweest van de renaissance en het christelijk humanisme.

Hij is de beschermheilige van scholen, wetenschappers, boekhandelaren, de dominicanen, van zuiverheid en computers. Thomas is heilig verklaard in 1323 en in 1567 uitgeroepen tot kerkleraar. Hij is begraven in Toulouse, zijn rechterarm in Rome.

Meer info:

www.heiligen-3s.nl, dan: heiligen op naam, dan: Thomas van Aquino

www.catholic.org, dan: catholic life, dan: Saints and angels, dan: T, dan: Saint Thomas Aquinas.

Beeld van de Heilige Jozef

Maker: Albert Meertens (1904 -1971)

Materiaal: eikenhout

Gemaakt in: de jaren '40

Plaats: rechts achter op het priesterkoor

Feestdag: 19 maart (hoogfeest)

Beschrijving: het beeld is 170 cm hoog. De Heilige Jozef is hier afgebeeld in een lang gewaad en draagt een kerk op zijn rechterarm. Dit zegt ons dat de Heilige Jozef de beschermheilige is van de wereldkerk.

Jozef was de zoon van Jacob en kwam uit de familie van koning David. Hij was de bruidegom van de maagd Maria en voedstervader van Jezus. Tijdens de kindermoord van Bethlehem vluchtte het jonge gezin naar Egypte. Na de dood van koning Herodes vestigden Jozef en Maria zich in Nazareth. Jozef was timmerman. Hij leerde het vak aan zijn zoon Jezus. In het evangelie komen we Jozef voor het laatst tegen bij het verhaal over het terugvinden van de twaalfjarige Jezus in de tempel. Verder is er weinig van hem bekend.

Pas in 1479 kreeg Jozef een plaats op de heiligenkalender (feestdag: 19 maart), in 1870 werd hij beschermheilige van heel de wereldkerk (feestdag de derde woensdag na Pasen). In 1955 voerde paus Pius XII op 1 mei de feestdag "Sint Jozef Werkman" in als katholieke tegenhanger van de Dag van de Arbeid. De eerste zondag na Kerstmis wordt Jozef samen met Maria en Jezus gevierd als lid van de Heilige Familie.

Jozef is beschermheilige van onder andere een aantal landen (waaronder Nederland en België), bisdommen (waaronder Groningen-Leeuwarden), ambachtslieden, de arbeid, sociale rechtvaardigheid en van de stervenden.

Meer info:

www.heiligen-3s.nl, dan: heiligen op naam, dan Jozef.

www.catholic.org, dan: 'catholic life', dan: 'Saints and Angels', dan 'J' en dan 'St. Joseph'.

Glasraam Jezus' Kruisdood

Maker: Alex Asperslagh (1901 – 1984)

Materiaal: glas-in-lood

Gemaakt in: 1939 - 1940

Plaats: middelste glasraam in het halfroond (apsis) achter het priesterkoor

Feestdag: Goede Vrijdag (hoogfeest)

Beschrijving: het glas-in-loodraam toont de gestorven Jezus aan het kruis. Links staat Maria, rechts de apostel Johannes, beiden in gebed. Onder het kruis ligt een schedel die verwijst naar de overwinning van Jezus over de dood en de zonde.

Jezus' Kruisdood en opstanding zijn het begin en de kern van het Christelijke geloof. Door zijn dood heeft Jezus Christus de band tussen God en de mensen definitief hersteld. Dit noemen we de verlossing. Verlossing of verzoening is noodzakelijk omdat we allemaal wel eens merken dat de dingen niet zijn zoals ze horen te zijn. Er klopt iets niet aan de wereld en dat moet verholpen worden. Hoe kan dat, terwijl we in de Bijbel lezen dat God de wereld als goed geschapen heeft? Ons geloof noemt dit de 'zonde': de gebroken relatie tussen God en het hoogtepunt van zijn schepping: de mensheid. Het verhaal van

de 'zondeval' van Adam en Eva geeft een levendige beschrijving van de menselijke twijfel over Gods wijsheid. We zijn niet bereid onze plaats in de Schepping in te nemen. Het belangrijkste gevolg is dat de afstand tussen mens en God steeds groter wordt: we aanbidden het uiterlijke (de Schepping) in plaats van het innerlijke (de Schepper). We gedragen ons niet meer als broer en zus (naasten) van elkaar, maar als rivalen en ten slotte gebruiken we de aarde voor onze eigen doelen, niet (meer) beseffend dat we haar in bruikleen hebben.

Ons geloof leert ons dat het noodzakelijk is dat we elkaar vergeven om onze band met de Goddelijke liefde te vernieuwen. Dat geneest ons van het symptoom van de zonde. Het is de Kruisdood van Jezus die ons van de ziekte zelf geneest. Hij leefde ons voor hoe het leven er uit ziet als God zijn gang kan gaan. Zijn leven, lijden, dood en opstanding geven ons een glimp van die nieuwe wereld. Een wereld waarin God en de mensen weer samen wandelen naar een toekomst zoals die bedoeld is. De geboorteweëën daarvan noemen we de Kruisdood van Jezus en onze uitgestoken gelovige hand.

Meer info:

In het evangelie: Matteüs 27, Marcus 15, Lucas 23 en Johannes 19.

Beeld van Onze Lieve Vrouw van de Betuwe

Maker: beeldhouwer Gerard Héman (1914 – 1992)

Materiaal: veelkleurig beschilderd hout

Gemaakt: tussen 1955 en 1967

Waar: rechts voor in de kerk, op het Maria-altaar

Feestdag: onbekend als OLV van de Betuwe, als Maria Koningin van het heeal: 22 augustus

Beschrijving: Het beeld is 120 cm hoog. Het toont een gekroonde Maria (Koningin van het heeal) en een gekroond kindje Jezus (Koning van het heeal). De zittende Maria draagt een koperkleurige mantel, een zilverkleurige jurk met een grijs onderkleed. Maria kijkt naar een gevuld fruitkommetje in haar hand. Het kindje Jezus zit dwars op haar schoot. Jezus heeft kersen om zijn oren en bramen in zijn hand. Het beeld rust op een houten doossokkel met als opschrift: "O. L. Vrouw van de Betuwe BVO" (= Bidt Voor Ons). Het geheel staat op het Maria-altaar. Aan elke zijde van het beeld staat een koperen kandelaar. Voor het beeld staan altijd verse bloemen.

Het Mariabeeld heeft veel meegemaakt. Oorspronkelijk stond het in de Provenierskerk in Rotterdam. Deze kerk

is in 1975 gesloten. De inventaris werd verkocht. De toenmalige Tielse pastoor Bekkers – een voormalige Rotterdamse pastoor – kocht dit beeld en liet het op eigen initiatief in de Dominicuskerk plaatsen. Op die plaats was een Mariapaneel met engelen aanwezig. Hij liet het paneel uit elkaar halen en de losse onderdelen zijn deels verkocht (?) of weggegeven aan parochianen. Velen waren onaangenaam verrast door deze actie. Na het vertrek van pastoor Bekkers probeerde het parochiebestuur de losse onderdelen van het Mariapaneel weer bij elkaar te krijgen. Dat is gedeeltelijk gelukt. Ze bevinden zich nu in de voormalige doopkapel achter in de kerk.

Onze Lieve Vrouw van de Betuwe leeft erg bij de kerkbezoekers. Elke week steken velen bij haar een kaarsje op en gaan er bidden. In de Mariamaanden mei en oktober vormt ze het centrum van het Marialof. Velen ervaren Maria als een moederlijke beschermer van het huisgezin en het familieleven.

Meer info:

Over 'ons' Mariabeeld heb ik geen extra informatie gevonden. Over Maria zelf bestaan honderden sites op het internet.

Glasraam Hagar en Ismaël

Maker: Alex Asperlagh (1901 – 1984)

Materiaal: glas-in-lood

Gemaakt in: 1939 – 1940

Plaats: in: de Mariakapel

Feestdag: 21 december (Hagar)

Beschrijving: Vanuit een ster bovenaan (God) komt een engel naar een staande vrouw (Hagar), die zich ontfermt over een kwijnende jonge man (haar zoon Ismaël). Hij wordt beschenen door stralen uit een kroon. Naast hem een bebaarde man (Abraham?). Onder hem een waterkruik. Achter Hagar zien we een ezel.

Abraham en Sara konden geen kinderen krijgen. Om haar man toch een nageslacht te geven vond ze het goed dat haar jonge Egyptische dienstmeid Hagar de moeder werd van de oudste zoon van Abraham. Later kreeg Sara zelf een zoon, Izaak. Na een ruzie tussen de vrouwen stuurde Abraham Hagar en Ismaël weg. In een

droom had God hem verteld dat Hij voor hen zou zorgen.

Toen het water dat ze meegekregen hadden op was, legde Hagar Ismaël onder een struik neer. Ze ging iets verderop zitten, omdat ze niet kon aanzien hoe haar kind aan het sterven was. God hoorde Ismaël huilen en een engel riep Hagar toe om verder te gaan met de jongen. Op dat moment werden de ogen van Hagar geopend en zag ze een waterput. Zo werden de jongen en zijn moeder gered (Genesis 21).